

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง ทักษะคิดวิเคราะห์ศิลปะศึกษาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นใน กรุงเทพมหานคร สรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาทักษะคิดวิเคราะห์ศิลปะศึกษาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นใน กรุงเทพมหานคร
2. เพื่อ เปรียบ เทียบทักษะคิดวิเคราะห์ศิลปะศึกษาของนักเรียนชายและนักเรียนหญิง ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นในกรุงเทพมหานคร

สมมติฐานของการวิจัย

ทักษะคิดวิเคราะห์ศิลปะศึกษาของนักเรียนชายและนักเรียนหญิง ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นในกรุงเทพมหานคร ไม่แตกต่างกัน

วิธีดำเนินการวิจัย

1. การศึกษาข้อมูลเบื้องต้น ผู้วิจัยศึกษาเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับศิลปะและหนังสือเกี่ยวกับการสร้างแบบวัดทัศนคติต่าง ๆ เพื่อเป็นพื้นฐานและแนวทางในการสร้างแบบวัดทัศนคติต่อวิชาศิลปะศึกษาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น
2. กลุ่มตัวอย่างประชากร ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ปีการศึกษา 2529 จากโรงเรียนชาย โรงเรียนหญิง และโรงเรียนสหศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ในกรุงเทพมหานคร จำนวน 9 โรงเรียน รวมจำนวนนักเรียน 360 คน ประกอบไปด้วยนักเรียนชาย 180 คน และนักเรียนหญิง 180 คน ซึ่งได้มาโดยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งพวกและวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย ในการสุ่มตัวอย่างประชากร โรงเรียนและนักเรียน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบวัดทัศนคติต่อวิชาศิลปศึกษาที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเองจากการศึกษาข้อมูลเบื้องต้นทาง ๆ และการศึกษามาตรวัดทัศนคติต่อวิชาศิลปศึกษาของครูที่สร้างโดยสตัคฮาร์ดและมอร์ริส (Stuckhardt and Morris 1980: 55-56) แบบวัดทัศนคตินี้ประกอบด้วยข้อความจำนวน 50 ข้อ ที่โดยผ่านการทรวิจารณาแก้ไขจากผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 ท่าน และได้นำไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนสาขาน้ำผึ้ง จำนวน 40 คนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างประชากรจริง แล้วจึงนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างประชากรจริง ลักษณะของแบบวัดทัศนคติฉบับนี้ แบ่งออกเป็น 2 ตอนคือ

ตอนที่ 1 เกี่ยวกับทัศนคติต่อวิชาศิลปศึกษาในค่านิยมหาวิชา วิชสอน กิจกรรม การวัดและประเมินผล และคุณค่า เป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) จำนวน 49 ข้อ และแบบเลือกตอบ (Multiple Choices) จำนวน 1 ข้อ

ตอนที่ 2 เกี่ยวกับความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติม เป็นแบบสอบถามปลายเปิด (Open-Ended)

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ส่งแบบวัดทัศนคติต่อวิชาศิลปศึกษาและเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง ใ้กรับแบบวัดทัศนคติกลับคืนมาจำนวน 360 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100 ของแบบสอบถาม

5. การวิเคราะห์ข้อมูล แบบสอบถามตอนที่ 1 เกี่ยวกับทัศนคติต่อวิชาศิลปศึกษา วิเคราะห์โดยหาค่าคะแนนเฉลี่ย (Mean) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และใช้การทดสอบค่าที (t-test) ในการเปรียบเทียบทัศนคติระหว่างนักเรียนชายและนักเรียนหญิง เกี่ยวกับทัศนคติต่อวิชาศิลปศึกษาที่เป็นแบบเลือกตอบ จำนวน 1 ข้อ วิเคราะห์โดยการหาการอยละ และนำเสนอในรูปตารางและความเรียง แบบสอบถามตอนที่ 2 เกี่ยวกับความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติม วิเคราะห์โดยหาค่าความถี่ของจำนวนผู้ตอบ และนำเสนอในรูปความเรียงตามลำดับความถี่

สรุปผลการวิจัย

1. การศึกษาทัศนคติต่อวิชาศิลปะศึกษาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น พบว่า

1.1 คำนวณเนื้อหาวิชา

นักเรียนชายและนักเรียนหญิงมีทัศนคติสอดคล้องกันในข้อความเชิงนิมิตอยู่ในระดับเห็นควยทุกขอ ในข้อความเชิงนิเสธ นักเรียนชายและนักเรียนหญิงมีทัศนคติสอดคล้องกันอยู่ในระดับไม่เห็นควยว่า เนื้อหาวิชาไม่ช่วยยให้ไคความรู่มากขึ้นและมีทัศนคติอยู่ในระดับไม่แนใจว่า เนื้อหาวิชาซ้ำซาก นาเบื่อหน่าย เนื้อหาวิชาเขาใจยาก เมื่อพิจารณาตามเพศปรากฏว่า นักเรียนชายมีทัศนคติอยู่ในระดับไม่เห็นควยว่า ไม่จำเป็นต้องเรียน เนื้อหาวิชาทำกิจกรรมไค และมีทัศนคติอยู่ในระดับเห็นควยว่า เนื้อหาวิชาเหมาะสมสำหรับนักเรียนที่มีความสามารถทางศิลปะ ส่วนนักเรียนหญิงมีทัศนคติในเรื่องดังกล่าวนี้อยู่ในระดับไม่แนใจ เมื่อสรุปโดยส่วนรวมแล้ว ทัศนคติคานเนื้อหาวิชาของนักเรียนชายอยู่ในระดับไค และทัศนคติของนักเรียนหญิงอยู่ในระดับปานกลาง

1.2 คานการสอน

นักเรียนชายและนักเรียนหญิงมีทัศนคติสอดคล้องกันในข้อความเชิงนิมิตอยู่ในระดับเห็นควย ยกเวนขอที่ว่า ครูสอนต้องจววุฒิทางศิลปะศึกษา ซึ่งนักเรียนมีทัศนคติอยู่ในระดับไม่แนใจทั้งสองกลุ่ม ในข้อความเชิงนิเสธ นักเรียนชายและนักเรียนหญิงมีทัศนคติสอดคล้องกันอยู่ในระดับไม่แนใจว่า นักเรียนไม่คองไซแบบเรียนประกอบการเรียนและเป็นวิชาที่เขาใจยาก เมื่อพิจารณาตามเพศปรากฏว่า นักเรียนชายมีทัศนคติอยู่ในระดับไม่เห็นควยว่า นักเรียนไม่คองจบั้นทีกคำสอนของครู ส่วนนักเรียนหญิงมีทัศนคติอยู่ในระดับไม่แนใจ เมื่อสรุปโดยส่วนรวมแล้ว ทัศนคติคานการสอนของนักเรียนชายอยู่ในระดับไค และทัศนคติของนักเรียนหญิงอยู่ในระดับปานกลาง

1.3 คานกิจกรรม

นักเรียนชายและนักเรียนหญิงมีทัศนคติสอดคล้องกันในข้อความเชิงนิมิตอยู่ในระดับเห็นควย ยกเวนขอที่ว่า กิจกรรมในวิชาศิลปะศึกษา เป็นกิจกรรมที่น่าสนใจกว่ากิจกรรมในวิชาอื่น ๆ ซึ่งนักเรียนมีทัศนคติอยู่ในระดับไม่แนใจทั้งสองกลุ่ม ในข้อความเชิงนิเสธ นักเรียนชายและนักเรียนหญิงมีทัศนคติสอดคล้องกันอยู่ในระดับไม่แนใจทุกขอ เมื่อสรุปโดยส่วนรวมแล้ว ทั้งนักเรียนชายและนักเรียนหญิงมีทัศนคติคานกิจกรรมอยู่ในระดับไค

1.4 ด้านการวัดและประเมินผล

นักเรียนชายและนักเรียนหญิงมีทัศนคติสอดคล้องกันในข้อความเชิงนิมิตอยู่ในระดับ เห็นควยว่า สามารถวัดความถนัดและความสนใจของนักเรียน และสามารถวัดความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนได้ และมีทัศนคติอยู่ในระดับไม่แน่ใจทั้งสองกลุ่มว่า มีหลักเกณฑ์การวัดและประเมินผลที่แน่นอน เมื่อพิจารณาตามเพศปรากฏว่า นักเรียนชายมีทัศนคติอยู่ในระดับ เห็นควยว่า มีวิธีการวัดและประเมินผลที่เหมาะสมกับลักษณะวิชา ส่วนนักเรียนหญิง มีทัศนคติอยู่ในระดับไม่แน่ใจ ในข้อความเชิงนิเสธนักเรียนชายและนักเรียนหญิงมีทัศนคติสอดคล้องกันอยู่ในระดับไม่แน่ใจ เป็นส่วนใหญ่ และมีทัศนคติอยู่ในระดับไม่เห็นควยทั้งสองกลุ่มว่า นักเรียนไม่จำเป็นต้องเตรียมตัวในการสอบทฤษฎีและปฏิบัติ ขณะเดียวกันก็มีทัศนคติอยู่ในระดับ เห็นควยทั้งสองกลุ่มว่า การวัดและประเมินผลวิชาศิลปศึกษา เป็นการให้คะแนนตามความสวยงามของผลงาน เมื่อพิจารณาตามเพศปรากฏว่า นักเรียนชายมีทัศนคติอยู่ในระดับ เห็นควยว่า การให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการวัดและประเมินผลจะทำให้ใค้คะแนนที่น่าเชื่อถือ ส่วนนักเรียนหญิงมีทัศนคติอยู่ในระดับไม่แน่ใจ เมื่อสรุปโดยรวมแล้ว ทั้งนักเรียนชายและนักเรียนหญิงมีทัศนคติด้านการวัดและประเมินผลอยู่ในระดับปานกลาง

1.5 ด้านคุณค่า

นักเรียนชายและนักเรียนหญิงมีทัศนคติสอดคล้องกันในข้อความเชิงนิมิตอยู่ในระดับไม่แน่ใจ เป็นส่วนใหญ่ และมีทัศนคติอยู่ในระดับ เห็นควยทั้งสองกลุ่มว่า วิชาศิลปศึกษาส่งเสริมให้นักเรียนเกิดจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์มากขึ้น และผู้ที่เรียนวิชาศิลปศึกษาจะมีความประณีตละเอียดอ่อนมากขึ้น เมื่อพิจารณาตามเพศปรากฏว่า นักเรียนชายมีทัศนคติอยู่ในระดับ เห็นควยว่า วิชาศิลปศึกษาช่วยใหญ่เรียนมีนิสัยดีขึ้น ส่วนนักเรียนหญิงมีทัศนคติอยู่ในระดับไม่แน่ใจ ในข้อความเชิงนิเสธ นักเรียนชายและนักเรียนหญิงมีทัศนคติสอดคล้องกันอยู่ในระดับไม่เห็นควยว่า วิชาศิลปศึกษาไม่มีความจำเป็นต่อชีวิตและสังคมของนักเรียน และมีทัศนคติอยู่ในระดับไม่แน่ใจทั้งสองกลุ่มว่า ถ้าวิชาศิลปศึกษาเป็นวิชาเลือก นักเรียนจะไม่เลือกเรียน เมื่อสรุปโดยรวมแล้ว ทั้งนักเรียนชายและนักเรียนหญิงมีทัศนคติด้านคุณค่าอยู่ในระดับปานกลาง

เมื่อศึกษาทัศนคติต่อวิชาศิลปศึกษาของนักเรียนชายและนักเรียนหญิงในด้านเนื้อหาวิชา การสอน กิจกรรม การวัดและประเมินผล และคุณค่า โดยสรุปแล้ว นักเรียนชายและนักเรียนหญิงชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นมีทัศนคติอยู่ในระดับปานกลาง

2. การเปรียบเทียบทัศนคติต่อวิชาศิลปะศึกษาของนักเรียนชายและนักเรียนหญิง พบว่า

2.1 ด้านเนื้อหาวิชา

นักเรียนชายและนักเรียนหญิงมีทัศนคติต่อวิชาศิลปะศึกษาในด้านเนื้อหาวิชาไม่แตกต่างกัน

2.2 ด้านการสอน

นักเรียนชายและนักเรียนหญิงมีทัศนคติต่อวิชาศิลปะศึกษาในด้านการสอนไม่แตกต่างกัน

2.3 ด้านกิจกรรม

นักเรียนชายและนักเรียนหญิงมีทัศนคติต่อวิชาศิลปะศึกษาในด้านกิจกรรมไม่แตกต่างกัน

2.4 ด้านการวัดและประเมินผล

นักเรียนชายและนักเรียนหญิงมีทัศนคติต่อวิชาศิลปะศึกษาในด้าน การวัดและประเมินผลไม่แตกต่างกัน

2.5 ด้านคุณค่า

นักเรียนชายและนักเรียนหญิงมีทัศนคติต่อวิชาศิลปะศึกษาในด้านคุณค่าไม่แตกต่างกัน

เมื่อเปรียบเทียบทัศนคติต่อวิชาศิลปะศึกษาของนักเรียนชายและนักเรียนหญิงในด้านเนื้อหาวิชา การสอน กิจกรรม การวัดและประเมินผล และคุณค่า โดยส่วนรวมแล้ว มีทัศนคติไม่แตกต่างกัน

3. การศึกษาทัศนคติต่อวิธีการสอนศิลปะศึกษาของครู พบว่า นักเรียนชายและนักเรียนหญิงชอบวิธีสอนโดยการศึกษานอกสถานที่มากที่สุด รองลงมาคือวิธีสอนแบบบรรยายประกอบสาธิต วิธีสอนที่นักเรียนไม่ชอบเลยคือ วิธีสอนแบบบรรยาย

4. การศึกษาความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติมของนักเรียนชายและนักเรียนหญิง จากแบบสอบถามปลายเปิดมีดังนี้

4.1 ด้านเนื้อหาวิชา ควรเพิ่มเนื้อหาวิชาที่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้ เน้นเนื้อหาวิชาที่ส่งเสริมความเข้าใจและความซาบซึ้งในศิลปวัฒนธรรมไทย และสอนเนื้อหาที่มีความแปลกใหม่ น่าสนใจมากกว่านี้ รวมทั้งไม่ควรเน้นเนื้อหาทางทฤษฎีมากเกินไป นอกจากนี้นักเรียนชายบางส่วนมีความเห็นว่าเนื้อหาวิชาศิลปศึกษาสามารถเรียนไ้ได้ง่าย

4.2 ด้านการสอน ควรมีการพานักเรียนไปทัศนศึกษารวมทั้งปฏิบัติกิจกรรมนอกสถานที่และนอกห้องเรียนในบางครั้ง ครูควรใช้วิธีการสอนและอุปกรณ์การสอนที่ทันสมัยมากขึ้น เตรียมการสอนพร้อม รวมทั้งมีตัวอย่างผลงานสำเร็จรูปประกอบการสอนด้วย ครูควรเปิดโอกาสให้นักเรียนได้แสดงออกตามความคิดสร้างสรรค์ของตนเองและมีการทำงานกลุ่มมากขึ้น ไม่เน้นเนื้อหาวิชาในหนังสือมากเกินไป และควรมีห้องเฉพาะวิชาศิลปศึกษา นอกจากนี้นักเรียนชายและนักเรียนหญิงยังได้แสดงความเห็นเพิ่มเติมเกี่ยวกับคุณลักษณะของครูสอนวิชาศิลปศึกษาอีกด้วยว่า ควรใจดี ไม่ดุมาก มีอารมณ์สนุกสนาน ใจเย็น ควบคุมอารมณ์ได้ดี ไม่เคร่งเครียดในการสอน มีความเข้าใจนักเรียน มีความรู้ มีระเบียบวินัย มีประสบการณ์ในการสอนและแต่งกายดี

4.3 ด้านกิจกรรม ควรจัดกิจกรรมที่แปลกใหม่ น่าสนใจและส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนมากขึ้น แต่ไม่มากและไม่ยากเกินระดับความสามารถของนักเรียน ขณะเดียวกันก็ไม่ควรกำหนดกิจกรรมที่สิ้นเปลืองค่าใช้จ่ายมากเกินไป ควรเน้นการใช้วัสดุที่หาได้ง่ายในท้องถิ่น เน้นกิจกรรมปฏิบัติมากกว่าทฤษฎี กำหนดเวลาในการปฏิบัติกิจกรรมให้เพียงพอ และควรมีการประกวดคุณภาพและแสดงนิทรรศการผลงานนักเรียนบ้าง

4.4 ด้านการวัดและประเมินผล ขอสอบทฤษฎีไม่สอดคล้องกับเนื้อหาวิชาที่เรียน ควรให้คะแนนปฏิบัติมากกว่าทฤษฎี แต่ไม่วัดและประเมินผลจากความสวยงามของผลงาน นักเรียนหญิงบางส่วนให้ความเห็นอีกว่า เป็นวิชาที่ใคร่คะแนนยากและครูให้คะแนนไม่ยุติธรรม

4.5 คำนคุณค่า ควรเพิ่มชั่วโมงเรียนวิชาศิลปศึกษา เป็นวิชาที่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้ ช่วยให้เกิดความเพลิดเพลิน สนุกสนาน และส่งเสริมจินตนาการของผู้เรียน นักเรียนชายบางส่วนให้ความเห็นอีกว่า เป็นวิชาที่สามารถนำไปประกอบอาชีพได้จริง ขณะที่นักเรียนหญิงบางส่วนเห็นว่า เป็นวิชาที่ส่งเสริมความประณีต ละเอียดอ่อนของผู้เรียน

อภิปรายผลการวิจัย

1. จากผลของการวิจัยทัศนคติต่อวิชาศิลปศึกษาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ได้พบว่า

1.1 ค่านเนื้อหาวิชา

การที่นักเรียนชายมีทัศนคติที่ดีต่อเนื้อหาวิชาศิลปศึกษา เนื่องจากนักเรียนชายมีทัศนคติในระดับ เห็นด้วยทุกข้อในข้อความเชิงนิมาน และไม่เห็นด้วยในข้อความเชิงนิเสธที่ว่า เนื้อหาวิชาไม่ช่วยให้ได้ความรู้มากขึ้น และไม่จำเป็นต้องเรียนเนื้อหาวิชาที่ท้ากกิจกรรมการปฏิบัติได้ สำหรับนักเรียนหญิงมีทัศนคติปานกลางต่อเนื้อหาวิชาศิลปศึกษา เนื่องจากนักเรียนหญิงมีทัศนคติในระดับ เห็นด้วยทุกข้อในข้อความเชิงนิมาน แต่ไม่แน่ใจเป็นส่วนใหญ่ในข้อความเชิงนิเสธ การที่นักเรียนชายและนักเรียนหญิงมีทัศนคติสอดคล้องกันในระดับ เห็นด้วยในข้อความเชิงนิมานว่า เนื้อหาวิชาส่งเสริมการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมไทย นำไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้ สามารถปฏิบัติกิจกรรมศิลปะตามเนื้อหาวิชาได้จริง เนื้อหาวิชามีความทันสมัยและเนื้อหาวิชานำไปประยุกต์ใช้ให้สัมพันธ์กับการเรียนการสอนเนื้อหาวิชาอื่น ๆ ในหลักสูตรได้ อาจเนื่องจากครูศิลปศึกษาได้เน้นการสอนเนื้อหาวิชาให้ตรงกับจุดประสงค์ของหลักสูตรวิชาศิลปศึกษา พุทธศักราช 2521 ซึ่งกำหนดไว้ว่า เพื่อให้เกิดความรู้ ความเข้าใจ เห็นคุณค่าและความสัมพันธ์ของศิลปะกับชีวิตประจำวัน และเพื่อให้เกิดความนิยมชมชื่นที่นำไปสู่การอนุรักษ์และพัฒนาศิลปวัฒนธรรมไทย (กระทรวงศึกษาธิการ 2524: 2) ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของนิภาพรณ กุลคิลก (2529: 68) ที่พบว่า ครูศิลปะเห็นด้วยอย่างยิ่งว่า ในการเรียนการสอนและการจัดกิจกรรมการสอนศิลปศึกษานั้นครูควรสอนให้นักเรียนเห็นคุณค่าของศิลปะไทย เพื่อการอนุรักษ์และพัฒนาศิลปวัฒนธรรมไทย รวมทั้ง เห็นคุณค่าของศิลปะและสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้ และเมื่อนักเรียนเห็นคุณค่าและประโยชน์

ของศิลปะจึงเกิดทัศนคติที่สับสน แก่นักเรียนชายและนักเรียนหญิงมีทัศนคติในระบอบไม่แน่ใจ ในข้อความเชิงนิเสธว่า เนื้อหาวิชาซ้ำซาก น่าเบื่อหน่ายและเนื้อหาวิชาเข้าใจยาก อาจเนื่องจากเนื้อหาวิชาศิลปะศึกษามีความซับซ้อนกันทั้งทางทฤษฎีและกิจกรรมปฏิบัติ ประกอบกับวิธีการสอนของครูศิลปะศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งครูที่สำเร็จวุฒิทางศิลปะโดยตรง มักมุ่งเน้นให้นักเรียนเรียนรู้กฎเกณฑ์ต่าง ๆ ทางศิลปะมากเกินไป ไม่พยายามส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียน แต่สอนตามทฤษฎีเหมือนจริงตามที่ตนเองได้รับการสอนมา โดยไม่พิจารณาปรับปรุงให้เหมาะสมกับสภาพปัจจุบันและความต้องการของนักเรียน (เลิศ อานันท์นะ 2515: 16 อารี สุทธิพันธ์ 2515: 44) จากการประเมินผลการใช้หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 (กระทรวงศึกษาธิการ 2523: 82-87) ก็พบว่า ครูสอนยังไม่เข้าใจเรื่องจุดประสงค์เชิงพฤติกรรมและยังติดการสอนแบบเดิม และจากผลการวิจัยของกนกรัตน์ ชาญกว้าง (2524: 137) ได้แสดงให้เห็นว่า เนื้อหาวิชาของหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้นยากและซับซ้อน ไม่เหมาะสมกับวุฒิภาวะของนักเรียนในการสอนเนื้อหาวิชาศิลปะศึกษาของครู จึงควรอธิบายให้นักเรียนเข้าใจถึงความแตกต่างในรายละเอียดและความยากง่ายของเนื้อหาวิชาในแต่ละระดับชั้นเรียน แม้ว่ากฎเกณฑ์ทางทฤษฎีต่าง ๆ ตลอดจนหัวข้อกิจกรรม เช่น การเขียนภาพระบายสี การปั้น แกะสลัก ฯ จะคล้ายคลึงกันก็ตาม ขณะเดียวกันครูต้องกำหนดเนื้อหาวิชาให้เหมาะสมวัย และวุฒิภาวะของผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนเกิดทัศนคติที่ดีขึ้นในเรื่องเกี่ยวกับเกณฑ์ในการกำหนดหรือเลือกเนื้อหานั้น ทาบ่า (Taba 1970: 267-289) ได้เสนอเกณฑ์ในการเลือกเนื้อหาไว้ 6 ประการ ดังต่อไปนี้คือ

1. เชื่อถือได้และเป็นแกนสารของความรู้ในแต่ละสาขาวิชา
2. สอดคล้องกับวุฒิภาวะในการเรียนรู้และประสบการณ์ของผู้เรียน
3. สอดคล้องกับความต้องการและความสนใจของผู้เรียน
4. มีความสมดุลระหว่างความกว้างและความลึก
5. สอดคล้องกับความจริงในสังคม
6. สนองความมุ่งหมายได้หลายประการ

สำหรับการเปรียบเทียบทัศนคติในกานเนื้อหาวิชาของนักเรียนชายและนักเรียนหญิงโดยส่วนรวมพบว่าไม่แตกต่างกัน ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่กำหนดไว้ แต่เมื่อพิจารณาเป็นรายขอบพบว่า นักเรียนชายและนักเรียนหญิงมีทัศนคติที่แตกต่างกันในเรื่องเกี่ยวกับ

การนำเนื้อหาวิชาไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวัน ความสามารถในการปฏิบัติกิจกรรมตามเนื้อหาวิชา และการได้รับความรู้เพิ่มขึ้น โดยนักเรียนชายมีทัศนคติดีกว่านักเรียนหญิงเล็กน้อย ทั้งนี้อาจเนื่องจากลักษณะโดยธรรมชาติของเด็กชายนั้นต้องการที่จะทำกิจกรรมมากขึ้นทั้งในโรงเรียนและนอกโรงเรียน (สมชาย สัณฐกุล 2526: 48) ชอบสิ่งที่เกี่ยวข้องกับการสร้าง การจับตองหรือเกี่ยวข้องกับเรื่องราวที่มีความเคลื่อนไหวมากกว่าเด็กหญิง (นงุท ศิริวิรัตน์ ฉันทนา สุรัสวดี และรักไทย สิงห์สถิตย์ 2521: 20) และมีทัศนคติเกี่ยวกับความสำเร็จ การทำตามสูงกว่าเด็กหญิง (ปราสาท อิศรปริศา 2523: 180)

1.2 การสอน

การที่นักเรียนชายมีทัศนคติที่ดีต่อการสอนในวิชาศิลปะศึกษา เนื่องจากนักเรียนชายมีทัศนคติในระคับ เห็นควยเป็นส่วนใหญ่ในขอความเชิงนิมาน และมีทัศนคติในระคับไม่เห็นควยในขอความเชิงนิเสหชื่อว่าไม่ตองจคบั้นทีกคำสอนของครู สำหรับนักเรียนหญิงมีทัศนคติปานกลางต่อการสอนในวิชาศิลปะศึกษา เนื่องจากนักเรียนหญิงมีทัศนคติในระคับไม่แนใจบางสวนในขอความเชิงนิมาน และไม่แนใจทุกขอในขอความเชิงนิเสห การที่นักเรียนชายและนักเรียนหญิงมีทัศนคติสอดคลองกัน ในระคับ เห็นควยในขอความเชิงนิมานว่า นักเรียนมีโอกาศแสดงออกอยางเสรีตามความสนใจและความถนัดครูตองเตรียมการสอนอยางดีและมีการสอนตามลำดับชั้นอยางมีระเบียบ อาจเนื่องจากครูศิลปะศึกษาได้ดำเนินการสอนโดยยึดจุดประสงค์ของหลักสูตรวิชาศิลปะศึกษาที่ว่า เพื่อสำรวจความถนัดและความสนใจทางศิลปะ (กระทรวงศึกษาธิการ 2521: 2) โดยส่งเสริมให้นักเรียนได้แสดงออกตามความสนใจและตามความถนัดตามธรรมชาติ ซึ่งเป็นวิธีการสอนแบบใหม่ที่แตกต่างกันกับการสอนแบบเก่าที่มุ่งเน้นการฝึกทักษะของผู้เรียน ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของนิภาพรรณ กุลกลัก (2527: 73) ที่พบว่า ครูศิลปะและนักเรียนเห็นว่าควร เน้นการสอนโดยให้นักเรียนแสดงออกด้วยตนเองตามความถนัด อยางไรก็ตามในการสอนศิลปะแบบใหม่ให้โดยลนั้น ครูศิลปะจะตองคอยจุงใจและยัวยใหญ่เรียนแสดงออกอยางเต็มที่ควย และเขาใจถึงความตองการและความสนใจของผู้เรียนควย (เกษา นุชคอนไผ 2527: 42-43) ขณะเดียวกันครูตองเตรียมแผนการสอน จัดการสอนแสดงสื่อการสอนไวลวงหนาเป็นอยางดี สำหรับเป็นตัวอยางประกอบการสอนวิชาศิลปะศึกษา ซึ่งเป็นวิชาคานทักษะ (ชลอ พงษ์สามารถ 2526: 1) ดังนั้นนักเรียนจึงเห็นควยว่า

ครูต้องเตรียมการสอนอย่างถี่ถ้วน น่าสังเกตเกี่ยวกับครูสอนคือ นักเรียนชายและนักเรียนหญิงมีทัศนคติในระคับไม่แน่ใจว่า ครูสอนของจวบวชิทางศิลปศึกษาอาจเนื่องจากที่สอนวิชาศิลปศึกษาในปัจจุบันนี้เป็นครูที่สำเร็จวุฒิต่างกันอื่น ๆ เป็นจำนวนมาก เช่น ภาษาไทย วิทยาศาสตร์ ซึ่งส่วนมากไม่ได้รับารฝึกอบรมเกี่ยวกับวิธีการสอนศิลปะเลย ส่วนครูที่มีวุฒิต่างศิลปะโดยตรงหรือเกี่ยวข้อง กับศิลปะยังมีไม่เพียงพอคือมีเพียงร้อยละ 60 เท่านั้น (วิชัย วงษ์ใหญ่ 2529 ช: 120) และแนวความเชื่อเดิมที่ว่า ครูวุฒิต่าง ๆ ก็สามารถสอนวิชาศิลปศึกษาได้ ทำให้นักเรียนเกิดความไม่แน่ใจเกี่ยวกับวุฒิของครูผู้สอนขึ้น ซึ่งอาจ เป็นสาเหตุสำคัญสาเหตุหนึ่งที่จะทำให้นักเรียน เกิดทัศนคติที่ไม่ดีต่อวิชาศิลปศึกษาได้ต่อไป เนื่องจากในการสอนวิชาใดก็ตาม จะพบปัญหาหรือส่วนประกอบที่สำคัญอยู่ 3 ประการด้วยกันคือ นักเรียน เนื้อหาวิชา และครูสอน (อารี สุทธิพันธ์ 2515: 1) ในการสอนวิชาศิลปศึกษาก็เช่นกัน ถ้าครูสอนไม่ใ้สำเร็จวุฒิต่างศิลปศึกษาโดยตรง จะขาดความรู้พื้นฐานทางศิลปะและไม่สามารถจัดกิจกรรมในชั้นเรียนให้สอดคล้องกับพัฒนาการของ เด็กได้อย่างเหมาะสม สำหรับทัศนคติต่อวิธีการสอนศิลปศึกษาที่นักเรียนชอบมากที่สุด พบว่านักเรียนชายและนักเรียนหญิงชอบวิธีการสอนโดยการทัศนศึกษานอกสถานที่มากที่สุด และไม่ชอบวิธีสอนแบบบรรยายเลยนั้นสอดคล้องกับงานวิจัยของชนิดิ เจริญอาจ (2529: 64) ที่พบว่านักศึกษาเห็นควยว่าควรจัดให้มีการศึกษานอกสถานที่ที่หาความเหมาะสม และงานวิจัยของนิภาพรรณ กุลกลัก (2529: 68) ที่ว่านักเรียนไม่แน่ใจว่าครูศิลปะควร เน้นการสอนแบบบรรยาย การที่นักเรียนชอบการสอนโดยทัศนศึกษานอกสถานที่ อาจเนื่องจากนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาเป็นเด็กวัยรุ่นซึ่งต้องการความเป็นอิสระ ต้องการประสบการณ์ใหม่ ๆ ต้องการความสนุกสนานเพลิดเพลิน และชอบรวมกลุ่มทำกิจกรรมร่วมกัน (ฉลองรัฐ อินทรีย์ และคณะ 2528: 1-3) การไปศึกษานอกสถานที่จะทำให้นักเรียนได้พบเห็นประสบการณ์ตรงจากของจริง และเป็นการเปลี่ยนแปลงบรรยากาศใหม่ ไม่จำเจ ซ้ำซากเฉพาะในห้องเรียน จะทำให้นักเรียนไม่เบื่อหน่ายและเกิดความสนใจ คึงเด่นกับประสบการณ์ใหม่เป็นอย่างมาก (ชลอ พงษ์สามารถ 2526: 73) และได้เข้าร่วมกิจกรรมกับกลุ่มเพื่อนด้วยกันอีกด้วย นักเรียนจะเกิดทัศนคติที่ดีต่อวิชาศิลปศึกษาได้ แต่จากการศึกษาของวัชรา คลายนาคกร (2523: 139) และปาริชาติ วรรณประภา (2517: 77) พบว่า กิจกรรมการเรียนการสอนที่ผู้สอนจัดให้แก่นูเรียนน้อยที่สุดคือ การศึกษานอกสถานที่ ครูศิลปศึกษาจึงควรจัดให้นักเรียนได้ศึกษานอกสถานที่

บาง เป็นบางครั้ง ส่วนการที่นักเรียนชายและนักเรียนหญิงไม่ชอบวิธีการสอนแบบบรรยาย อาจ เนื่องจากวิชาศิลปะศึกษา เป็นวิชาที่เน้นทักษะ การที่นักเรียนได้ปฏิบัติงานหรือทำ กิจกรรมได้มากเท่าใด ยิ่งทำให้เกิดทักษะเพิ่มมากขึ้นเท่านั้น (ชลอ พงษ์สามารถ 2526: 70) แต่การสอนแบบบรรยายเป็นการสอนที่มุ่งเนื้อหาทางทฤษฎีมากกว่า เป็นการสอนที่มี ครู เป็นผู้บอกโดยตลอด ไม่มีการแสดงขั้นตอนการทำกิจกรรม ซึ่งไม่เหมาะสมกับลักษณะ วิชาศิลปะศึกษา อย่างไรก็ตามในการสอนวิชาศิลปะศึกษานั้น ครูต้องคำนึงว่าไม่มีวิธีสอนวิธี ใดดีที่สุด เพราะวิธีสอนแต่ละวิธีก็มีข้อดีแตกต่างกันไป ครูที่ดีจึงไม่ควรยึดวิธีสอนเพียงวิธี เดียว (กองวิจัยการศึกษา 2525: 32)

สำหรับการ เปรียบ เทียบทัศนคติของนักเรียนชายและนักเรียนหญิงในคานการสอน โดยส่วนรวมพบว่า ไม่แตกต่างกัน ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่กำหนดไว้ แต่เมื่อพิจารณา เป็นรายข้อพบว่า นักเรียนชายและนักเรียนหญิงมีทัศนคติแตกต่างกันในเรื่องเกี่ยวกับ การ ใช้อุปกรณ์ที่แปลกใหม่ ทันสมัย การใช้วิธีสอนหลายวิธี การสอนตามลำดับชั้นอย่างมีระบบ ไม่คงใช้แบบ เรียนประกอบการ เรียน และครูผู้สอนต้องจบวุฒิทางศิลปะศึกษา โดยนักเรียน ชายมีทัศนคติในคานการสอนดังกล่าวนี้ดีกว่านักเรียนหญิง การที่นักเรียนชายมีทัศนคติ แตกต่างกับนักเรียนหญิงในเรื่องการใช้อุปกรณ์และการใช้วิธีสอนหลายวิธีนั้น อาจเนื่อง จากวิชาศิลปะศึกษา เป็นวิชาที่มีการปฏิบัติ การใช้อุปกรณ์และการใช้วิธีสอนหลากหลาย แตกต่างกันไปตามลักษณะของกิจกรรมนั้น ๆ ทำให้นักเรียนชายไม่เบื่อหน่ายการสอน ของครู เพราะธรรมชาติของเด็กชายนั้น ชอบงานที่แปลกใหม่ และรู้จักเลือก คนควา ทดลอง เปรียบ เทียบในเรื่องการใช้เส้นและสี ในขณะที่เด็กหญิงชอบงานที่ประณีต สวย งามกว่า แต่ไม่กล้าแสดงออกมาก (ชลอ พงษ์สามารถ 2526: 52-53)

1.3 คานกิจกรรม

การที่นักเรียนชายและนักเรียนหญิงมีทัศนคติที่ดีต่อกิจกรรมวิชา ศิลปะศึกษา กล่าวคือมีทัศนคติสอดคล้องกันในระดับ เห็นควย เป็นส่วนใหญ่ในข้อความ เชิง นิมาณว่า กิจกรรมศิลปะศึกษาช่วยให้นักเรียนเกิดความคิดสร้างสรรค์ เป็นกิจกรรมที่ ส่ง เสริม เสรีภาพในการคิดและการ แสดงออก ตามความสนใจและความถนัดของนักเรียน ช่วยให้นักเรียนรู้จักการทำงานร่วมกับผู้อื่น ช่วยให้เกิดความเพลิพเพลินในการ เรียน และช่วยให้นักเรียน เกิดความ เชื่อมั่นในตนเอง เนื่องจากการสอนวิชาศิลปะศึกษา สามารถส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ จินตนาการ และการ แสดงออกของนักเรียนได้

อยางดี และยังสามารถปลุกฝัง ทัศนคติเกี่ยวกับตนเองและการยอมรับตนเองของ
 ผู้เรียนอีกด้วย (Castleberry 1984: 2330-A) ซึ่งสนับสนุนงานวิจัยของซูจิตต์
 วัฒนารมย์ (2528: 335) ที่พบว่า กิจกรรมศิลปะศึกษาส่วนใหญ่มีคุณค่าอยู่ในระดับมากใน
 ด้านการส่งเสริมความรู้ทางศิลปะ เทคนิคการทำงานศิลปะ ความคิดสร้างสรรค์ พัฒนา
 การทางอารมณ์ ความสนุกสนานเพลิดเพลิน ความสัมพันธ์และการทำงานร่วมกับผู้อื่น
 และการสร้างนิสัยที่ดีในการทำงาน และตรงกับแนวความคิดของโลเวนเฟลด์ (Lowenfeld
 1957 อ้างในวิรัตน์ พิชญ์ไพญฺล 2516: 18) ที่ว่า การที่เด็กได้ปฏิบัติงานทางศิลปะศึกษา
 จะช่วยส่งเสริมให้เด็กพัฒนาในด้านสุนทรียภาพ การรับรู้ สติปัญญา อารมณ์ สังคม การ
 สร้างสรรค์ และเทคนิคของการทำงาน ในเรื่องเกี่ยวกับความคิดสร้างสรรค์นั้น นัก
 จิตวิทยาได้ค้นพบว่า เด็กทุกคนมีความคิดสร้างสรรค์ และความคิดสร้างสรรค์เป็นสิ่งที่
 สามารถส่งเสริมกันได้ แยกจากกันอาจก่อให้เกิดการกระตุ้นและเสริมประสบการณ์ให้
 มากกว่าคนอื่น (เขาวพา เกษะคุปต์ 2521: 203) ขณะเดียวกัน การเรียนการสอน
 วิชาศิลปะศึกษา เป็นการเรียนการสอนที่สามารถสนับสนุนให้เด็กมีโอกาสแสดงความคิด
 สร้างสรรค์ได้ที่ดีที่สุด (สวัสดิ์ จงกล อ้างในอารี รังสินันท์ 2527: 193-200) การได้
 แสดงความคิดสร้างสรรค์ของตนเองออกผ่านทางกิจกรรมศิลปะศึกษา จะทำให้นักเรียน
 เกิดทัศนคติที่ดีต่อกิจกรรมศิลปะศึกษา ในข้อความเชิงนิเสธ มีข้อที่น่าสังเกตว่า ทั้ง
 นักเรียนชายและนักเรียนหญิง มีทัศนคติสอดคล้องกันในระดับไม่แน่ใจทุกข้อว่า กิจกรรม
 วิชาศิลปะศึกษายากกว่ากิจกรรมในวิชาอื่น เน้นการปฏิบัติมากเกินไป และมีกิจกรรมมาก
 เกินไป ซึ่งสอดคล้องกับความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติมของนักเรียนว่า ครูไม่ควร
 ให้อีกิจกรรมที่ยากเกินระดับความสามารถของเด็ก อาจเนื่องจากครูศิลปะศึกษาได้กำหนด
 กิจกรรมให้เด็กปฏิบัติตามที่ตนเคยได้รับการสอนมา โดยไม่คิดดัดแปลงให้เหมาะสมกับ
 ทุกระดับชั้นและบุคลิกของนักเรียนและจากการศึกษาค้นคว้าและแนะนำการใช้หลักสูตรมัธยม
 ศึกษาตอนต้น ในปีงบประมาณ 2523 ของกรมวิชาการ ได้พบว่า เนื้อหาบางวิชาอาจ
 เกินวัยของผู้เรียน และบางวิชาไม่เรียงตามลำดับความต่อเนื่องกัน (กนกวิรัตน์ ชาญกว้าง
 2524: 49) การจัดกิจกรรมเพื่อให้นักเรียนเกิดทัศนคติที่ดีนั้น ครูจึงควรคำนึงถึงความ
 พร้อมตามบุคลิกของนักเรียนเป็นสำคัญ โดยเฉพาะผู้เรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาซึ่งเป็น
 วัยรุ่น คองคำนึงถึงจิตวิทยาของเด็กวัยรุ่นด้วย ในเรื่องเกี่ยวกับกิจกรรมศิลปะศึกษาทำให้
 สูญเสียเงินจำนวนมาก ซึ่งนักเรียนชายและนักเรียนหญิงมีทัศนคติสอดคล้องกันในระดับไม่

แน่ว่า เนื่องจากวิชาศิลปศึกษามีกิจกรรมปฏิบัติมาก และในการปฏิบัติกิจกรรมแต่ละอย่างก็มีการใช้วัสดุอุปกรณ์แตกต่างกันไป วัสดุบางอย่างจำเป็นต้องซื้อ ประกอบกับครูส่วนใหญ่เห็นถึงความสะดวกที่จะให้นักเรียนปฏิบัติกิจกรรมโดยใช้วัสดุอุปกรณ์ที่มีจำหน่ายภายในห้องตลาด (วิทยาลัยครูภูเก็ต 2527: 21-26) และครูไม่เน้นกิจกรรมที่ส่งเสริมให้นักเรียนรู้จักนำเอาวัสดุอุปกรณ์ที่เหลือใช้ภายในห้องนั้นมาใช้ให้เกิดประโยชน์ จึงทำให้การปฏิบัติกิจกรรมวิชาศิลปศึกษาของนักเรียนต้องค่าใช้จ่ายมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของชูจิตต์ วิษณารมย์ (2528: 338) ที่พบว่า กิจกรรมศิลปศึกษาแต่ละประเภทส่วนใหญ่มีคุณค่าด้านการส่งเสริมการประหยัดในระดับปานกลาง

สำหรับการเปรียบเทียบทัศนคติค่านิยมของนักเรียนชายและนักเรียนหญิงพบว่า ไม่แตกต่างกัน ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่กำหนดไว้ อาจเนื่องจากกิจกรรมในวิชาศิลปศึกษาคงกับกิจกรรมวิชาอื่น ๆ คือ เป็นกิจกรรมสร้างสรรค์ที่ท้าทายความคิดและการแสดงออกของเด็ก เปิดโอกาสให้เด็กได้สร้างงานศิลปะอย่างเสรีภาพ ย่อมเป็นสิ่งที่ดีสร้างความประทับใจต่อเด็กเสมอ ไม่ว่าเด็กชายหรือเด็กหญิงก็ตาม เด็กพร้อมที่จะแสดงออกด้วยการลองผิดลองถูก เพราะการแสดงออกของเด็กไม่เคยผิด และไม่เคยรู้สึกล้มเหลว กิจกรรมที่เด็กไม่รู้สึกผิดและไม่รู้สึกล้มเหลว เช่นนี้ ย่อมสร้างความมั่นใจในการแสดงออกได้อย่างมาก (วิรุณ ตั้งเจริญ 2515: 10-14) ถ้าหากว่าครูมีความเข้าใจเกี่ยวกับการให้เด็กปฏิบัติงานศิลปะในลักษณะดังกล่าวนี้ ย่อมทำให้เด็กเกิดความประทับใจใฝ่ใจ และส่งผลไปถึงการมีทัศนคติที่ดีต่อไป

1.4 ค่านิยมทัศนคติและประเพณีผล

การที่นักเรียนชายและนักเรียนหญิงมีทัศนคติปานกลางต่อการวัดและประเมินผลวิชาศิลปศึกษา เนื่องจากนักเรียนชายและนักเรียนหญิงมีทัศนคติสอดคล้องกันในระดับไม่แน่ใจในข้อความเชิงนิมิตว่า วิชาศิลปศึกษามีหลักเกณฑ์การวัดและประเมินผลที่แน่นอน และมีทัศนคติในระดับไม่แน่ใจ เป็นส่วนใหญ่ในข้อความเชิงนิเสธ การที่นักเรียนชายและนักเรียนหญิงมีทัศนคติสอดคล้องกันในระดับเห็นควยในข้อความเชิงนิมิตว่า การเรียนการสอนในวิชาศิลปศึกษา สามารถวัดความคิดสร้างสรรค์ ความถนัด และความสนใจของนักเรียนได้ อาจเนื่องมาจาก เนื้อหาวิชา การสอน การจัดกิจกรรมในวิชาศิลปศึกษาล้วนแต่เน้นการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ ความถนัดและความสนใจในศิลปะของนักเรียน ทำให้นักเรียนมีความเชื่อมั่นว่า การเรียนการสอนในวิชาศิลปศึกษา สามารถวัดความคิด

สร้างสรรค์ ความถนัดและความสนใจใฝ่จริง ในข้อความเชิงนิมาน นักเรียนชายและนักเรียนหญิงยังมีทัศนคติสอดคล้องกันในระดับไม่แน่ใจว่า วิชาศิลปะศึกษามีหลักเกณฑ์ในการวัดและประเมินผลที่แน่นอน ในข้อความเชิงนิเสธ นักเรียนชายและนักเรียนหญิงมีทัศนคติสอดคล้องกันในระดับไม่แน่ใจ เช่นกันว่า ขอสอบทฤษฎีไม่สอดคล้องกับกิจกรรมที่เรียน มีวิธีการวัดและประเมินผลที่ยุ่งยาก และเป็นวิชาที่ไต่คะแนนง่ายกว่าวิชาอื่น อาจเนื่องจากวิชาศิลปะศึกษา เป็นวิชาที่มุ่ง เน้นทางงานจิตใจ อารมณ์ และความรู้สึกมากกว่าความรู้ ความจำ การกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการวัดและประเมินผลที่แน่นอนและเหมาะสมจึงทำได้ยาก นอกจากนี้ผลงานศิลปะที่เด็กสร้างสรรค์นั้น ย่อมมีความแตกต่างกันระหว่างบุคคล เป็นผลที่เกิดจากการรับรู้ อันเป็นความสามารถเฉพาะของแต่ละบุคคล และยังแสดงถึงทัศนคติของบุคคลอีกด้วย แมว่าจะได้รับการสอนแบบเดียวกันก็ตาม (ประภัสร นิยมธรรม 2522: 50) ครูจึงต้องพิจารณาอย่างรอบคอบในการวัดและประเมินผลทุกครั้ง และการประเมินผลงานทางศิลปะควร เป็น เรื่องของการช่วยให้เด็กเกิดความเชื่อมั่น และ เกิดพัฒนาการต่อไปมากกว่าจะทำให้เด็กผิดหวัง ท้อแท้ และหมดกำลังใจ การประเมินผลงานทางศิลปะจึงควรทำอย่างระมัดระวังผลทางด้านอารมณ์และจิตใจของเด็ก ครูต้องเข้าใจเด็ก เข้าใจจิตวิทยาพัฒนาการ เด็ก เข้าใจถึงความสามารถ ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ครูศิลปะศึกษาจึงควรมองผลงานเด็กในลักษณะของการให้การศึกษาด้านศิลปะ (Art Education) มากกว่าที่จะประเมินเพื่อวัตถุประสงค์อื่น โดยเฉพาะอย่างยิ่งการประเมินว่า เด็กของตน เป็นศิลปินหรือช่างศิลปะ เพียงไร (ประภัสร นิยมธรรม 2522: 50 วิรัตน์ พิษณุไพบูลย์ 2529: 131) ครูจึงควรมีความสามารถในการวัดและประเมินผลด้วยวิธีการต่าง ๆ แต่จากการศึกษาสภาพปัญหาเกี่ยวกับการประเมินผลการเรียนการสอนในหลักสูตรมัธยมศึกษา ของศูนย์พัฒนาหลักสูตร กรมวิชาการ ในปีการศึกษา 2525 (2525: 1-56 อ่างในชนะชนิษฐ์ สุรมิตรไมตรี 2529: 88) รายงานการสัมมนาปัญหาการใช้หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2527 (สมหวัง พิริยานุวัฒน์ 2529: 111) การวิจัยของสุมาลี จันทรวงศ์ (2522: บทนำ) และการวิจัยของกนกรัตน์ ชาญกวาง (2524: 137) พบว่า โรงเรียนบางแห่งไม่เข้าใจเกี่ยวกับวิธีการวัดและประเมินผลการเรียน ครูยังขาดความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับระเบียบและวิธีการวัดและประเมินผลการเรียน ขาดความมั่นใจในการสร้างเครื่องมือวัดผลตามจุดประสงค์ โดยเฉพาะเครื่องมือวัดด้านความรู้สึก และขาดความรู้ ความสามารถในการเขียนข้อสอบ จึงควรมีอบรมครูศิลปะ เกี่ยวกับวิธีการวัดและประเมินผลทางศิลปะ

สำหรับการ เปรียบ เทียบทัศนคติในคานการ วัตถุประสงค์และประ เนิมผลของนักเรียนชาย และนักเรียนหญิง โดยส่วนรวมพบว่าไม่แตกต่างกัน ซึ่ง เป็นไปตามสมมติฐานที่กำหนดไว้ เมื่อพิจารณา เป็นรายข้อพบว่านักเรียนชายและนักเรียนหญิงมีทัศนคติแตกต่างกันในเรื่อง ที่ว่า วิชาศิลปะศึกษามีวิธีการ วัตถุประสงค์ที่เหมาะสมกับลักษณะวิชา โดยนักเรียนชาย มีทัศนคติดีกว่านักเรียนหญิง ซึ่งสอดคล้องกับความคิดเห็นเพิ่มเติมของนักเรียนหญิงว่า วิชาศิลปะศึกษา เป็นวิชาที่ไคคะแนนยาก คะแนนไมคี่ และครูไม่ยุติธรรม นักเรียนหญิงจึง เกิดความไม่แน่ใจ เกี่ยวกับวิธีการ วัตถุประสงค์ และการที่นักเรียนทั้งสองกลุ่มมี ทัศนคติแตกต่างกัน เกี่ยวกับการให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการ วัตถุประสงค์จะทำให้ ไคคะแนนที่น่า เชื่อถือ โดยนักเรียนหญิงมีทัศนคติดีกว่านักเรียนชายอาจ เนื่องจาก เด็กหญิง เป็นเพศที่ไม่กล้าแสดงออกมาก แต่เด็กชายเป็นเพศที่ต้องการอิสระในการทำงานด้วยตนเอง และชอบให้เพื่อนผู้ยอมรับและยกย่องตน จึงต้องการมีส่วนร่วมในการ วัตถุประสงค์ด้วย

1.5 คานคุณคา

การที่นักเรียนชายและนักเรียนหญิงมีทัศนคติปานกลางต่อคุณค่าของ วิชาศิลปะศึกษา เนื่องจากนักเรียนชายและนักเรียนหญิงมีทัศนคติในระดับไม่แน่ใจ เป็นส่วน ใหญ่ในข้อความเชิงนิมาน ในข้อความเชิงนี้เสริมทัศนคติสอดคล้องกันในระดับไม่แน่ใจว่า ถ้าวิชาศิลปะศึกษาเป็นวิชาเลือก นักเรียนจะไม่เลือกเรียน การที่นักเรียนชายและนักเรียน หญิงมีทัศนคติสอดคล้องกันในระดับ เห็นควยในข้อความเชิงนิมานว่า วิชาศิลปะศึกษาส่งเสริม ให้นักเรียน เกิดจินตนาการ และความคิดสร้างสรรค์มากขึ้น และผู้ที่เรียนศิลปะศึกษาจะมี ความปรานีค ละเอียคอ่อนมากขึ้น แสดงว่าในการ เรียนวิชาศิลปะศึกษานักเรียนได้มีโอกาส แสดงความคิดสร้างสรรค์และจินตนาการของตนเองออกมาอย่างอิสระ เสรี ซึ่งสอดคล้อง กับการศึกษาของชูจิตต์ วัฒนารมย์ (2529: จ) ทานพุทธทาสภิกขุ (อานังในวิชัย วงษ์ใหญ่ 2521: 10) สงวน รอดบุญ (2515: 19) สุร เศรษฐ์ สมิตินันท์ (2527: 47) และวิรัตน์ พิชญ์ไพบุญ (2514: 18, 2516: 17) ที่ว่าศิลปะศึกษาเป็นวิชาที่มีคุณค่าในการส่งเสริม การแสดงออกทางคานความคิดสร้างสรรค์ ปลดปล่อยนิสัยในการทำงานอย่างมีระเบียบ รัก สวयरักงามและมีความรู้สึกที่ปร ณีค ละเอียคอ่อน การที่นักเรียนมีทัศนคติอยู่ในระดับไม่ แน่ใจว่า นักเรียนชอบวิชาศิลปะศึกษามากที่สุด โรงเรียนควร เพิ่มชั่วโมง เรียนวิชาศิลปะศึกษา ให้มากขึ้นและนักเรียนชอบทำงานศิลปะศึกษาเสมอเมื่อมีเวลาวางนั้น อาจเนื่องมาจาก นักเรียนส่วนมากยังมีทัศนคติอยู่ว่าศิลปะศึกษาเป็นเรื่องยากเกินความสามารถของตน ซึ่ง

สอดคล้องกับระดับทัศนคติในค่านี้อาวิชาที่ว่า เหมาะสำหรับนักเรียนที่มีความสามารถทางศิลปะและความคิดเห็นเพิ่มเติมของนักเรียนหญิงว่า ไม่ชอบวิชาศิลปะศึกษาเพราะไม่มีความถนัด นอกจากนั้นนักเรียนชายและนักเรียนหญิงยังมีทัศนคติสอดคล้องกันในระดับไม่แน่ใจอีกว่า วิชาศิลปะศึกษาช่วยส่งเสริมบุคลิกภาพที่ดีและการเรียนวิชาศิลปะศึกษาช่วยให้ให้นักเรียนมีระเบียบวินัย อาจเนื่องมาจากการสอนวิชาศิลปะศึกษาของครูยังไม่คอยเน้นในเรื่องบุคลิกภาพมากและการเรียนการสอนในวิชาศิลปะศึกษามีการใช้วัสดุอุปกรณ์มากและนักเรียนมีการแสดงออกอย่างอิสระเสรีมากกว่าวิชาอื่น ๆ ทำให้ยากในการควบคุมหรือจำกัดขอบเขตการทำงานของนักเรียน ๗ สอดคล้องกับการควบคุมในเรื่องของความสะอาด ดังนั้นจึงควรให้ห้องเรียนเฉพาะวิชาศิลปะศึกษาที่มีขนาดกว้างขวาง ซึ่งประกอบไปด้วยเครื่องอำนวยความสะดวก สำหรับการปฏิบัติงานศิลปะศึกษา แต่ปัญหาของการสอนวิชาศิลปะศึกษาในปัจจุบันคือ การขาดของปฏิบัติการทางศิลปะศึกษา ซึ่งถือว่าเป็นสิ่งจำเป็นในการช่วยให้การเรียนการสอนวิชาศิลปะศึกษามุ่งตามจุดหมายของหลักสูตร (วิชัย วงษ์ใหญ่ 2529 ช: 119) การสอนให้เกิดระเบียบวินัยจึงทำได้ยาก ในขอความเชื่อมั่นนักเรียนชายและนักเรียนหญิงมีทัศนคติสอดคล้องกันในระดับไม่แน่ใจว่า ถ้าวิชาศิลปะศึกษาเป็นวิชาเลือกนักเรียนจะไม่เลือกเรียน แสดงให้เห็นถึงความไม่แน่ใจเกี่ยวกับคุณค่าและคุณประโยชน์ของวิชาศิลปะศึกษา และอาจเปลี่ยนเป็นทัศนคติที่ไม่ก็้อออกไปได้ ครูควรหาทางปรับปรุงเปลี่ยนแปลงทัศนคติดังกล่าวนี้เสีย

สำหรับการเปรียบเทียบทัศนคติในค่านี้อาวิชาของนักเรียนชายและนักเรียนหญิงพบว่าโดยส่วนรวมไม่แตกต่างกันซึ่ง เป็นไปตามสมมติฐานที่กำหนดไว้ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าทัศนคติแตกต่างกันในเรื่องที่ว่า ผู้ที่เรียนวิชาศิลปะศึกษาจะมีความประณีตละเอียดอ่อนและมีระเบียบวินัยมากขึ้น โดยนักเรียนชายมีทัศนคติดีกว่าเล็กน้อย ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่าวิชาศิลปะศึกษาแม้จะมีคุณค่าในการปลูกฝังความประณีต ละเอียดอ่อน และความมีระเบียบวินัยแก่ผู้เรียน แต่โดยธรรมชาติของเด็กหญิงนั้น เป็นเพศที่มีความประณีต ละเอียดอ่อน และมีระเบียบวินัยอยู่แล้ว จึงไม่เห็นคุณค่าทางค่านี้นักเจนเท่า กับเด็กชาย ซึ่งโดยปกติจะเป็นเพศที่มีความรุนแรง หนักแน่น และแข็งแกร่ง นอกจากนั้นนักเรียนชายและนักเรียนหญิงยังมีทัศนคติแตกต่างกันอีกว่า โรงเรียนควรเพิ่มชั่วโมงเรียนวิชาศิลปะศึกษาให้มากขึ้นและนักเรียนชอบทำงานศิลปะเสมอเมื่อมีเวลาว่าง โดยนักเรียนหญิงมีทัศนคติดีกว่านักเรียนชายเล็กน้อย ซึ่งสนับสนุนความคิดเห็นเพิ่มเติม

ของนักเรียนหญิงที่ว่า วิชาศิลปะศึกษาช่วยให้เกิดความสนุกสนานและผ่อนคลายอารมณ์ได้ เป็นวิชาที่น่าสนใจ และควรเพิ่มชั่วโมงเรียนศิลปะศึกษา

2. จากการเปรียบเทียบทัศนคติต่อวิชาศิลปะศึกษาของนักเรียนชายและนักเรียนหญิง โดยพิจารณาจากค่าที่รวม พบว่า นักเรียนชายและนักเรียนหญิงมีทัศนคติไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐาน และแสดงให้เห็นว่าเพศไม่ไคมีผลทำให้ทัศนคติต่อวิชาศิลปะศึกษาโดยส่วนรวมของนักเรียนชายและนักเรียนหญิงแตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของแครบบ์ (Crabbe 1978: 3992-) ที่พบว่าความสัมพันธ์ระหว่างทัศนคติต่อศิลปะกับ เพศของนักเรียนชายและนักเรียนหญิง ระดับชั้นประถมศึกษา ไม่แตกต่างกัน และนักเรียนชายมีทัศนคติต่อวิชาศิลปะศึกษาคือว่านักเรียนหญิง

ข้อเสนอแนะจากงานวิจัย

จากผลการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยจึงขอเสนอแนะความคิดเห็น เกี่ยวกับทัศนคติต่อวิชาศิลปะศึกษาสำหรับผู้ที่เกี่ยวข้องดังนี้

1. ข้อเสนอแนะสำหรับครูศิลปะศึกษา

1.1 ควรมีความสนใจเกี่ยวกับทัศนคติต่อวิชาศิลปะศึกษาของนักเรียน โดยตระหนักอยู่เสมอว่า ครู เป็นผู้ที่มีบทบาทและหน้าที่สำคัญในการสร้างทัศนคติที่ดีต่อวิชาศิลปะศึกษาของนักเรียน เพราะลักษณะความสัมพันธ์ของครูและนักเรียนจะมีอิทธิพลต่อความสนใจในวิชาเรียน กล่าวคือถ้านักเรียนมีความศรัทธาในตัวครู ชอบครู จะช่วยให้ นักเรียนเกิดความชอบวิชานั้น มีทัศนคติที่ดีต่อวิชานั้น ซึ่งมีแนวโน้มว่านักเรียนจะคงพยายามเรียนให้ได้ดีด้วย

1.2 ควรมีการสำรวจทัศนคติต่อวิชาศิลปะศึกษาทั้งก่อนและภายหลังการเรียนในหลักสูตรการศึกษา ถึงแม้ว่าการสำรวจทัศนคติของนักเรียนจะไม่สามารถนำไปร่วมในการประเมินผลได้-ตกของนักเรียนก็ตาม แต่ก็ เป็นสิ่งที่มีความจำเป็นต่อการประเมินผลเพื่อเสริมสร้างให้การเรียนการสอนวิชาศิลปะศึกษามีบรรลุเป้าหมายดียิ่งขึ้น การสำรวจทัศนคติก่อนการเรียน เพื่อครูจะไคหาทางสนับสนุนส่งเสริมทัศนคติที่ดีและปรับปรุง

เปลี่ยนแปลงทัศนคติที่ไม่ดี รวมทั้งจัดการ เรียนการสอนได้ตรงกับความต้องการของนักเรียน ชักชวน ส่วนการสำรวจทัศนคติภายหลังการเรียน เพื่อศึกษาว่านักเรียนมีการ เปลี่ยนแปลง ทัศนคติในทางที่ดีขึ้นหรือไม่ หรือมีทัศนคติที่ไม่ดีอะไร เกิดขึ้นใหม่ เนื่องจากสาเหตุอะไร เพื่อครูจะได้หาวิธีการ เปลี่ยนแปลงแก้ไขต่อไป

1.3 ครูควรมีความรู้ความสามารถในการ วัดและประเมินผลทัศนคติ ของผู้เรียนด้วย โดยการศึกษารายละเอียดเกี่ยวกับทัศนคติตลอดจนวิธีการ วัดและประเมิน ผลทัศนคติของผู้เรียน

1.4 ครูควรพยายามหาทางส่งเสริมให้นักเรียน เกิดทัศนคติที่ดีต่อวิชา ศิลปศึกษา โดยการให้สิ่งเราและประสบการณ์ที่จะทำให้เด็กเกิดความเข้าใจที่แท้จริง และถูกต้อง เกี่ยวกับวิชาศิลปศึกษา

2. ข้อเสนอแนะสำหรับผู้บริหาร โรงเรียน

2.1 ผู้บริหารควรให้การสนับสนุน ส่งเสริมการเรียนการสอนวิชา ศิลปศึกษาในโรงเรียนให้มากขึ้น โดยจัดให้มีห้องปฏิบัติการทางศิลปศึกษาและจัดครู ผู้สอนที่สำเร็จวุฒิทางศิลปศึกษาโดยตรง เพื่อสร้างบรรยากาศที่ส่งเสริมการเรียน การสอนและเพื่อให้การ เรียนการสอนของครูมีประสิทธิภาพและบรรลุตามจุดประสงค์ของ หลักสูตรต่อไป

2.2 ผู้บริหารควร เป็นแบบอย่างในการสร้างทัศนคติที่ดีต่อวิชาศิลปศึกษา ว่าเป็นวิชาที่สำคัญวิชาหนึ่งไม่น้อยกว่าวิชาคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์หรือวิชาอื่น ๆ ใน หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น

3. ข้อเสนอแนะสำหรับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

3.1 ควรมีการสำรวจทัศนคติต่อวิชาศิลปศึกษาในต่าง ๆ เพื่อนำ ผลการวิจัยนั้นไปใช้ในการสร้างหรือปรับปรุงแก้ไขหลักสูตรใหม่ในด้าน เนื้อหาวิชา การ สอน กิจกรรม การวัดและประเมินผล และคุณค่า ใหม่มีความสอดคล้องกับความต้องการ และระดับความสามารถของผู้เรียน

3.2 ควรจัดให้มีการอบรมครูศิลปศึกษาเกี่ยวกับทัศนคติของนักเรียน โดยเน้นเรื่องการสำรวจทัศนคติของนักเรียน วิธีการปรับปรุง เปลี่ยนแปลงทัศนคติที่ไม่พึงประสงค์ของนักเรียน และวิธีการวัดทัศนคติของนักเรียน

3.3 ควรจัดให้มีการอบรมผู้บริหารโรงเรียน นักวิชาการศึกษาคาง ๆ ตลอดจนครูศิลปศึกษาและครูในสาขาวิชาอื่น ๆ ให้เข้าใจและเห็นความสำคัญของวิชาศิลปศึกษา ตลอดจนเกิดทัศนคติในทางที่ดีต่อวิชาศิลปศึกษา ซึ่งจะส่งผลไปถึงทัศนคติของนักเรียนด้วย

4. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

4.1 ควรมีการศึกษาทัศนคติต่อวิชาศิลปศึกษาในระดับการศึกษาอื่น ๆ เช่น ระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษา และอุดมศึกษา

4.2 ควรมีการศึกษาทัศนคติต่อวิชาศิลปศึกษาของนักเรียนในเขตการศึกษาอื่น ๆ เพื่อศึกษาเปรียบเทียบทัศนคติของนักเรียนในแต่ละเขตการศึกษา

4.3 ควรมีการศึกษาทัศนคติต่อวิชาศิลปศึกษาร่วมกับตัวแปรอื่น ๆ เช่น สภาพแวดล้อมทางโรงเรียน อาชีพของผู้ปกครอง ฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว พื้นฐานความรู้เดิม แผนการเรียน ความฉันทานใจทางการเรียน ระดับสติปัญญาและความสามารถในการเรียน เป็นต้น